

EDUCAȚIE *Clasică*

MANUAL DE LIMBA ROMÂNĂ STILISTICĂ ȘI COMPOZIȚIE

PENTRU
CLASA A IV-A
GIMNAZII ȘI LICEE DE BĂIEȚI ȘI FETE

de
Gheorghe Nedioglu

CONTRA•MUNDUM

© Editura CONTRA ♦ MUNDUM, 2026

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NEDIOGLU, GHEORGHE

**Manual de limba română : stilistică și compoziție pentru
gimnaziu / Gheorghe Nedioglu. - București : Contra Mundum,
2026**

ISBN 978-630-6707-13-3

811.135.1

Editura CONTRA ♦ MUNDUM

Telefon: 0727.024.252

Email: editura@contramundum.ro

STILISTCA
ȘI
ARTA COMPOZIȚIEI

CUPRINS

Stilistica și arta compoziției

NOȚIUNI PRELIMINARE 13

Limba, 13 – Limba populară și limba literară, 13 – Stilul, 13 – Stilistica, 14 – Compoziția, 15

DESCRIEREA ȘTIINȚIFICĂ 17

Garoafa sălbatică de pe Piatra Craiului de Iuliu Römer, 17

Descrierea, 20 – Descrierea științifică, 20 – Cum se face o descriere?, 20 – Claritatea stilului, 22 – Proprietatea, 22 – Precizia, 23 – Iuliu Römer. Notă biografică, 23

Aușelul, compoziția I, 24

DESCRIEREA POETICĂ 27

Florile munților noștri de Bucura Dumbravă, 27

Descrierea poetică, 30 – Forma descrierii poetice, 31 – Înțeles propriu și înțeles figurat, 31 – Comparația, 32 – Metafora, 32 – Hiperbola, 33 – Figurile stilistice, 33 – Deosebirea dintre stilul poetic și cel științific, 34 – Bucura Dumbravă. Notă biografică, 35

Iarna de B. Șt. Delavrancea, 36

Geniul limbii, 38 – Redarea înțelesului general și impersonal prin persoana a II-a, 39 – Alte aspecte ale geniului limbii noastre, 39 – B. Șt. Delavrancea. Notă biografică, 40

Sulina de Jean Bart, 41

Jean Bart. Notă biografică., 42

Scoborând la stână de N. Grigorescu, compoziția II, 43

N. Grigorescu. Notă biografică, 45

TABLOUL 47

De pe culmea Bisocii de Al. Odobescu, 47

Tabloul, 49 – Precizia și pitorescul, 49 – Strânsa legătură dintre fond și formă. Stilul precis și cel pitoresc sau colorat, 50 – Epitetele, 50 – Personificarea și enumerările, 51 – Figurile de construcție, repetiția, 52 – Alex. Odobescu. Notiță biografică, 52

Păstorița de N. Grigorescu, compoziția III, 53

În umbra taigalei de Const. Stere, 55

Const. Stere. Notiță biografică., 57

Nuntă în Bucovina de A. Verona, compoziția IV, 58

Arthur Verona. Notiță biografică., 60

În Grădina Plantelor de D. Anghel, 60

Privire generală, 64 – Ideea centrală, 64 – Gradația, 65 – Un plan model, 65 – Unitatea unei lucrări și arta compoziției, 66 – Antonomasa, 67 – Neologismele, 67 – D. Anghel. Notiță biografică, 68

Spre pășune de N. Grigorescu, compoziția V, 69

TABLOUL ÎN VERSURI 71

La Paști de Gh. Coșbuc, 71

Proză și poezie, 73 – Poezia lirică, 74 – Cadrul, 74 – Antiteza, 75 – Apostrofa, 76 – Exclamația, 76 – Metonimia, 76 – Vioiciunea stilului, 77 – Gh. Coșbuc. Notiță biografică, 77

În port de D. Anghel, 79

Interior din vechiul regim de Th. Aman, compoziția VI, 81

Th. Aman. Notiță biografică., 81

DESCRIEREA REALISTĂ 83

Cât ține liturghie de I.A. Bassarabescu, 83

Privire generală, 85 – Descrierea realistă, 85 – Interesul, 86 – Amănuntul pitoresc, 87 – Descrierea poetică obiectivă, 87 – I.A. Bassarabescu. Notiță biografică., 89

Sacagiul de N. Grigorescu, compoziția VII, 91

Parcul cu stafii de Cezar Petrescu, 91

Cezar Petrescu. Notiță biografică, 93

Primăvara de N. Grigorescu, compoziția VIII, 95

DESCRIEREA FANTEZISTĂ 97

Egiptul de M. Eminescu, 97

Descrierea fantezistă, 101 – Verosimilul, 101 – Fantasticul, 101 – Nota caracteristică, 102 – Solecisme, 103 – Mihai Eminescu. Notiță biografică, 103

Fata cu zestre de N. Grigorescu, compoziția IX, 105

Balada munților de Gh. Topârceanu, 107

Gh. Topârceanu. Notiță biografică, 109

La cules, poezie de Șt. O. Iosif, 110

Șt. O. Iosif. Notiță biografică, 111

După culesul viilor de Th. Aman, compoziția X, 112

DESCRIEREA STĂRILOR SUFLETEȘTI 115

Sfârșitul vacanței de Ionel Teodoreanu, 115

Descrierea unei stări sufletești, 117 – Genul epic, 117 – Monotonie și varietate stilului, 118 – Eufonia, 118 – Ionel Teodoreanu. Notiță biografică, 119

Pe gânduri de A. Verona, compoziția XI, 119

PORTRETUL 121

Negustorașul de Nichifor Crainic, 121

Nichifor Crainic. Notiță biografică, 122

Portretul, 123 – Unitatea portretului, 123 – Caracterul personajului, 124 – Ce condiții trebuie să îndeplinească un bun portret, 124 – Vioiciunea stilului, 125 – Elipsa, 125 – Interogația, 125

Croitorul de Octav Băncilă, compoziția XII, 125

Octav Băncilă. Notiță biografică, 127

Moș Gheorghe de Al. Vlahuță, 127

Al. Vlahuță. Notă biografică, 128

Lucrând de N. Grigorescu, compoziția XIII, 129

PORTRETUL ÎN VERSURI 131

Dăscălița de Oct. Goga, 131

Portretul în versuri, 133 – Tabloul în serviciul portretului, 133 – Sentimentul dominant, 134 – Evocarea, 134 – Plasticitatea și delicatețea stilului, 134 – Inversiunea, 135 – Oct. Goga. Notă biografică, 136

Ciobănașul după V. Alecsandri, 138

Ciobănașul de N. Grigorescu, compoziția XIV, 138

CARACTERUL 141

Fiziologia provincialului de C. Negruzzi, 141

Portretul individual și cel colectiv, 145 – Zugrăvirea sufletului prin fizic, 145 – Comicul, 145 – Nota satirică, 147 – Stilul simplu, natural și familiar, 147 – Realismul stilului, 147 – Barbarisme, 148 – Provincialisme, 149

Costache Negruzzi. Notă biografică, 149

Ciociul de N. Filimon, 151

N. Filimon. Notă biografică, 155

Țăranul român de V. Alecsandri, 156

Ileana de N. Grigorescu, compoziția XV, 159

PARALELA 161

Horia și Avram de Oct. Goga, 161

Paralela, 164 – Simetria, 165 – Mișcarea stilului, 166 – Ritmul prozei, 167 – Repetiția în serviciul ritmului, 168

Doi ciobănași de N. Grigorescu, compoziția XV, 168

Odinioară de B. Șt. Delavrancea, 170

Un alt aspect al paralelei, 173 – Paralela clădită pe antiteză, 173 – Simetria și varietatea planului, 174 – Concizia stilului, 175 – Precizia, 176 – Pleonasmul, 177 – Proprietatea termenilor, 177 – Sinonimele, 178 – Culoarea locală, 178

Târgoviștea de N. Bălcescu, 178

N. Bălcescu. Notiță biografică, 181

Țărâncuță cu viței de N. Grigorescu, compoziția XVII, 183

NARAȚIUNEA ISTORICĂ 185

Eroica luptă a divizie a IX-a la Mărășești de C. Kirițescu, 185

Narațiunea, 190 – Părțile narațiunii, 190 – Tabloul și portretul în narațiune, 192 – Narațiunea istorică, 193 – Însușirile de fond și de formă ale narațiunii istorice, 193 – Prezentul istoric, 194

Const. Kirițescu. Notiță biografică, 194

Mihai Viteazul la curtea împăratului Rudolf de Francken, compoziția XVIII, 195

NARAȚIUNEA POETICĂ 197

O făclie de Paști de I. L. Caragiale, 197

Narațiunea poetică, 212 – Elementele literare ale narațiunii poetice, 213 – Unitatea și gradarea acțiunii, 213 – Episoadele, 215 – Procedeele artei narative, 215 – Stilul natural, simplu și concis, 216

Ion Luca Caragiale. Notiță biografică, 217

Întoarcerea de la bălci de N. Grigorescu, compoziția XIX, 218

NARAȚIUNEA MIXTĂ 221

Roata de Liviu Rebreanu, 221

Un alt aspect al narațiunii poetice, 239 – Veșnicul omenesc, 239 – Obiectivitatea, 241 – Tonul povestirii, 241 – Liviu Rebreanu. Notiță biografică, 243

Vedetă de N. Grigorescu, compoziția XX, 244

NARAȚIUNEA UMORISTICĂ 247

Două loturi de I. L. Caragiale, 247

Narațiunea umoristică, 263 – Desfășurarea unitară a narațiunii, 263 – Neprevăzutul, 264 – Interesul în narațiune, 265 – Ironia, 265 – Stilul pretențios sau emfatic, 266 – Vulgaritatea și demnitatea stilului, 267 – Caracterizarea personajelor prin felul lor de a se exprima, 267

ANECDOTA	269
<i>Vulpea bearcă</i> de Al. Odobescu, 269	
Snoava sau anecdota, 271 – Anecdota oglindește caractere, 272 – Corectitudinea stilului, 272 – Perioada, 273	
<i>Reforma</i> de I. L. Caragiale, 275	
LEGENDA	279
<i>Povestea pupezei</i> de Al. Vlahuță, 279	
Legenda, 283 – Miraculosul, 283 – Miraculosul și verosimilul, 283 – Idiotismele, 284	
<i>Spre casă</i> de N. Grigorescu, compoziția XXI, 218	
FABULA.....	287
<i>Toporul și pădurea</i> de Gr. Alexandrescu, 287	
Fabula, 289 – Alegoria, 289 – Acțiunea fabulei, 290 – Morala fabulei, 290 – Forma fabulei, 291 – Genul didactic, 291 – Gr. Alexandrescu. Notă biografică, 292	
<i>Culesul merelor</i> de A. Verona, compoziția XXII, 293	
CUVÂNTAREA SAU DISCURSUL	295
<i>La Congresul de la Berlin</i> de M. Kogălniceanu, 295	
Discursul sau cuvântarea, 299 – Părțile discursului, 299 – Argumentele, 301 – Forma, 302 – M. Kogălniceanu. Notă biografică, 302	
<i>Car cu boi pe înserat</i> de N. Grigorescu, compoziția XXIII, 304	
TEATRUL	307
<i>Iorgu de la Sadagura</i> de V. Alecsandri, 307	
Poezia dramatică, 326 – Părțile acțiunii dramatice, 327 – Actul și scena, 327 – Legăturile între diviziunile de fond și cele de formă ale acțiunii dramatice, 328 – Personajele, 328 – Situațiile, 329 – Incidentele, 329 – Comedia, 329 – V. Alecsandri. Notă biografică, 330	